

KETTŐS FELTÁMADÁS

Közvetlen sorok a II. Közművelődési Nyári Egyetemről

A cím erősen – és egyesek számára bizonyára bántóan – patetikus. Talán kevésbé érzik színpadiasnak azok a kollégák és politikusok, akik e sorok írójával együtt küzdöttek végig az elmúlt öt évet Csongrád megye közművelődésében. Lehetett volna éppen keresgélni szép magyar nyelvünk bőséges tárházában egyszerűbbet, szerényebbet, ám ami 2000. június 27–29 között történt a Megyeházán és Ópusztaszeren, az volt olyan jelentős esemény, amely a rá vonatkozó címben e transzcendenciát is megengedi. E három napon kelt ugyanis – immáron teljes bizonyossággal – új életre egy igen jelentős, 10 éve hibernált közművelődési szakmai konferencia, s egy kilenc éve megszüntetett nagymúltú intézmény. (A dátumok nem tévesek, később pontos magyarázatban részeseülnek.)

Volt egykoron a népművelői hivatásnak egy évenként ismétlődő, népszerű tíznapos kurzusa: a Művelődéseméleti Nyári Egyetem. Ma már nyugodtan kimondhatjuk: 1972 (az alapítás éve) és 1979 között szinte az egyetlen, 1990-ig pedig a legjelentősebb időszaki kurzusa volt ez szakmánknak (1979-ben alakult meg a Magyar Népművelők Egyesülete, s annak vándorgyűlései váltak a népművelők legnagyobb létszámú találkozóivá). Nem ez írás feladata ezen sorozat illő értékelése: a közelgő 30. évforduló mindenestre akár felhívásnak is tekintendő a korszak tanúi számára. A leendő tanulmánykötetnek igen fontos fejezete kell legyen az átalakulásnak-névváltoztatásnak nevezett megszüntetés: 1991-től már az Értelmiség Nyári Egyetem kezdte meg igen sikeres működését. Való igaz: a *rendszer váltás* radikális változtatásokat igényelt: dr. Besenyi Sándor, a Művelődéseméleti Nyári Egyetem utolsó öt évének vezető szervezője – saját szavait idézem a SZEGED 1999/12. számából – „a rendszer váltó modernizáció és demokratizálás szellemi műhelyévé, orgánumává” kívánta alakítani a jeles sorozatot. Magam szintén öt évig voltam az Értelmiség-egyetem kulturális titkára, aktív résztvevő tanúként állítom, hogy ez a sorozat rendkívüli értékeket jelentett meg; de *ez egy új nyári egyetem* volt. A közművelődési szakemberek évről-évre kevesebb érdeklődést mutattak iránta – pedig minden évben külön *közművelődési szekciót* is szerveztünk számukra.

Az eredeti nyári egyetem gazdája, szervezője a Csongrád megyei TIT volt, igen jelentős társszervezője pedig a Csongrád megyei Művelődési Központ. 1991-ben megkezdődött az MMK beolvasztása a megyei pedagógiai intézetbe, mely a fel számolással volt egyenértékű. 1993-tól már csak egyetlen kolléga, Bogdán Lajos dolgozhatott hivatásszerűen a megyei közművelődés érdekében, 1995-ben pedig az utódintézmény is KHT-vá alakítottatott.

1996-ban és '97-ben történtek ugyan kísérletek az MMK feltámasztására, de valódi esély erre csak 1998 elejétől mutatkozott, amikor az 1997. évi CXL. tv. a megyei közművelődési tanácsadást és szolgáltatásokat tételesen definiálta, és a megyei önkormányzatok kötelező feladatává tette. A Csongrád Megyei Közművelődési Egyesület és a KKDSZ (Közgyűjtésményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete) megyei közművelődési tagozata vállalkozott arra, hogy inspirálja és serkentse a megyei önkormányzat hivatalát, valamint művelődési és közoktatási bizottságát a törvény rendelkezéseinek mi-

előbbi, és a népművelői szakma szempontjából legkedvezőbb módozatú teljesítésére. Tizennégyhónapos munka után végre megalapított – új névvel – a Csongrád Megyei Közművelődési Tanácsadó Központ, újabb négy hónap múlva pedig megkapta kinevezését a megyei önkormányzattól az intézmény első igazgatója, Ocskó Margit.

Az 1999. február 18-án kelt alapítás előtt három hónapig működött a Csongrád Megyei Közművelődési Munkacsoport, mely az intézményalapítás egyes feladatait látta el a megyei közgyűlés megbízatása alapján a Közművelődési Egyesület által kiválasztott szakemberek közreműködésével. E csoport készítette el a későbbi intézmény szervezeti felépítését, feladatrendszerét, s az átmeneti időszak munkatervét is. E munkaterv egyik leghangsúlyosabb momentuma lett az egykori művelődéseméleti nyári egyetem újraindítása, új néven, újrakezdett számozással. Az I. Közművelődési Nyári Egyetem megtervezését, megszervezését csaknem teljesen a Csongrád Megyei Közművelődési Egyesület vállalta magára, e szakmai szervezet nyújtott be sikeresnek bizonyult pályázatot is a Nemzeti Kulturális Alaphoz a nyári egyetem támogatására.

Az újrakezdés éve szinte tálcán kínálta a főcímet és központi témakört: „50 éves az intézményes közművelődés!” S szinte jelképes volt az, hogy a régi-új nyári egyetem megnyitásának napján, június 22-én már majdnem egy hete volt igazgatója a megyei közművelődési tanácsadó központnak...

Értékes, színvonalas volt e kétnapos rendezvény: B. Gelencsér Katalin (még minisztériumi főosztályvezetőként), Vadász János, Földiák András, Pál Miklósné, Tóth Attila és Horváth Attila előadásait éppúgy érdemes volt meghallgatni, mint a nem közintézményi formában működő művelődési házak munkatársainak változó hangulatú és stílusú tájékoztatóit. A résztvevők között veszprémi kollégák is voltak, bár ekkor még nem igazán dicsekedhettünk komoly létszámmal. Legfontosabb céljait azonban vitán felül elérte a nyári egyetem: a népművelői szakma visszanyerte *saját* fórumát, s emellett lehetőség nyílt az új megyei intézmény promóciójára is.

Nagy volt a tét 2000 tavaszán: vajon tud-e élni a megszerzett lehetőségekkel a közművelődési egyesület és a közművelődési tanácsadó központ? A II. Közművelődési Nyári Egyetem fényesen bizonyította: tudott. Három megye: Bács-Kiskun, Békés és Csongrád egyesítette megyei közművelődési intézményeinek szellemi kapacitását – az anyagi háttér egy részét ismét a Csongrád Megyei Közművelődési Egyesület „biztosította” a Nemzeti Kulturális Alapprogram Közművelődési Szakmai Kollégiuma támogatása révén. Örömmel pártfogolta az új intézmény második országos akcióját a Csongrád megyei Közgyűlés Művelődési és Sportbizottsága, valamint a Csongrád megyei Közgyűlés Hivatala. Komoly szponzori közreműködést vállalt az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark KHT –, s a nyári egyetem – ezúttal már – három napján három nagy témakört jelentett meg. Az első nap előadásai Vidékfejlesztés – regionalizmus – közművelődés címmel hatalmas perspektívákat nyitottak előttünk. Dr. Pap István levezető elnök, a Békés Megyei Művelődési Központ igazgatója – mint közművelődési, közgazdasági és önkormányzati szakem-

ber – kiválóan mozgott az általa jól ismert területeken. Előbb dr. Szendrőné dr. Font Erzsébet főosztályvezetőt, az FVM Vidékfejlesztési Főosztályának vezetőjét, majd dr. Tóth József geográfus professzort, rektort hallottuk. A főosztályvezető aszszony a vidékfejlesztés irányait plasztikusan tárta elénk, tájékoztatást adva a SAPARD-programról is. A nap Nógrádi Zoltán mórachalmi polgármester – ezúttal a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács ügyvezető alelnöke – progresszív előadásával ért véget. Illetve meglepetés volt dr. Marton János diavetítéses művelődéstörténeti előadása az Arany Korona Étteremben.

Az Ópusztaszeri Emlékpark központi épületének egyik reprezentatív termében került sor a nyári egyetem második napjára, melyet az általános művelődési központoknak szentelünk, különös tekintettel arra, hogy a NKÖM egyik kiemelt szakfelügyeleti vizsgálata épp e területre irányult. A témakör egésznapos generálását Imre Károly, a Bács-Kiskun Művelődési Központ igazgatója vállalta magára.

Három különböző, az ÁMK-filozófia alapelveit és az idevágó problémák komplex felvetését egyaránt felvállaló előadást hallhatunk e nap folyamán. A legnagyobb ívet Feith Bence, a Csepeli ÁMK igazgatója rajzolta elénk, a történetiség, az Európa-szintű globalizáció, információs rendszer, modernizációs és integrációs folyamatok tükrében. Szólt szakmánk – véleménye szerint – elmulasztott lehetőségeiről a rendszerváltás után, majd a közoktatási törvény és NAT létrejötté idején. Végül a 2001-ben aktuális *minőségbiztosítási kötelezettség* teljesítéséhez szükséges legfontosabb tényezőket sorolta föl. Szabó Irma az ÁMK-s szakmai mindennapok pontos leírását adta nagy hivatástudattal és szeretetreméltó egyéni előadásmóddal. Végül Lipp Márta a Magyar Művelődési Intézet Művelődésszervezeti és Felnőttnevelési Osztályának vezetője az osztályuk által elvégzett ÁMK-kutatásokat ismertette, és az abból levonható tanulságokról szólt.

Osszességében rengeteg nyitott kérdés maradt, miközben pozitív perspektívák is kirajzolódtak.

Az est leszálltával vacsorára és borozgatásra gyülekeztünk az Emlékpark igazgatósági épületében nemrégiben létesített vendéglőben. Ügyeskező táncmuzikusok szórakoztattak bennünket. A hangulat egyre oldottabb, kellemesebb lett. S amikor egyik székesfehérvári kollégánk – Tóth István – elkérte a prímáskislány hegedűjét, s megmutatta, hogy ő mit tud, nos, ez volt az a pillanat, amikor úgy éreztem – nem utolsósorban az elmúlt két nap élményeit is hordozva –, hogy megtörtént a kettős feltámadás.

Újjászületvén visszatért az országos közművelődési rendszerbe a megyei *közművelődési tanácsadó központ*, s új életre kelt az egykori *művelődésméleti nyári egyetem*. S mindez együtt valósult meg, föltételezve egymást, és egymásra épülve úgy, hogy mindkettő alapjait – közvetítve a közművelődési professzió csongrád megyei szereplőinek akarátát – a népművelők megyei szakmai szervezete rakta le.

Még egy szép délelőtt várt a nyári egyetem mintegy 50 vendégére: Agárdi Péter kritikus hangvételű, tárgyilagos társadalomelemzéséhez közvetlenül kapcsolódott Vadász János még radikálisabb helyzetfeltáró gondolatsora, erre alapozott koncepciója és stratégiája. Az értékek mentése csak az egyes települések közművelődésének stabilizálása, azaz a kulturaközvetítő szakemberek helyzetének megerősítése, javítása, azaz a kulturális alapellátás közszolgálati jellegének fenntartása útján történhet – mondotta a KKDSZ elnöke, éreztetve, hogy mind-

ez csak közös erőfeszítések árán jöhet létre.

Földiák András, a Magyar Művelődési Intézet igazgatója 420 közművelődési „ügy”-ről tartott színes, érdekfeszítő beszámolót. Az eredmények felsorolása közben gondjait, kétélyeit sem hallgatta el. Ocskó Margit zárszavában ígéretet tett a II. Szegedi Közművelődési Nyári Egyetem előadásainak kötetben való megjelentetésére (a kiadvány elkészült, megrendelhető a Csongrád Megyei Közművelődési Tanácsadó Központnál, 6722 Szeged, Rákóczi tér 1. Tel.: 62-566-091). Az igen tömör zárómondatot Török József, a közművelődési tanácsadó központ munkatársa, a nyári egyetem titkára és mindehese mondta ki: „Jövőre, Veletek, ugyanitt!”

III. Közművelődési Nyári Egyetem Szeged, 2001. június 27–30.

A III. Közművelődési Nyári Egyetem ott folytatja, ahol a II. tavaly abbahagyta. A zárónapon – Vadász János és Földiák András által – kimondatott, hogy *a szakma tartalmi válságban van*. Úgy véljük, újra napirendre kell tűzni szerepértelmezésünket, funkcionkat, tevékenységünk társadalmilag releváns tartalmát.

Idei konferenciánk címe ezért: *Új kihívások – új szerepek*. Ehhez tartozó kérdéseink: *Mi ez a szakma: kultúraközvetítés? művelődésszervezés? közösségfejlesztés? szociokulturális animálás? Milyen szerepek kellene itt és most, falun és városban: prédikátor? tanár? szakértő? Kérdéseink – tudjuk – nem újak: előző évtizedek szakmai vitáiból valók, megismétlésük és korszerű megválaszolásuk azonban kényszerítően aktuális.*

A konferencia *három napja* a fentieket *három részletben* tárgyalja:

1. nap: az alapkérdések megfogalmazása és kifejtése,
2. nap: szakmai alternatívák, határterületek, specializációk,
3. nap: próbálkozások a szintézisre.

A negyedik napon fakultatív részvétel Ópusztaszeren, a Nemzeti Történeti Emlékparkban rendezendő Országos Hunniálison (megyék emlékműveinek avatása, kulturális programok, stb).

A feldolgozás során két elvet szeretnénk érvényesíteni: nem akarunk akadémikus vitákat szakmai elnevezésekről, viszont határozott szándékunk a különböző, részben vagy egészben elkülönült/elhatárolódott szakmai áramlatok, specializációk szakmai és személyi közelítése, tartalmuk integrációja. Így fontosnak tartjuk, hogy szóljunk a közösségfejlesztésről, a tanyai és a városi szociális-mentális munkáról, a helyi nyilvánosság és médiáinak kezeléséről, az informatika kihívásairól, stb.

A konferencia *előadásaira és korreferátumaira* ezek szellemében kérünk fel előadókat, tervünk szerint a következőket: Antal Gábor, B. Gelencsér Katalin, Bujdosó Dezső, Földiák András, Hidy Péter, Kemény Bertalan, Marosvári Attila, Maróti Andor, Óváry István, Péterfy Ferenc, Pordány Sarolta, T. Kiss Tamás, Vercseg Ilona, Vitányi Iván és mások.

A Nyári Egyetem részletes programját és a jelentkezés feltételeit április végéig közhírré tesszük *Hírlevelünkben*, és a megyei művelődési központok segítségével.

Viszontlátásra Szegeden!

Török József
a Nyári Egyetem titkára